

Kehitysvammaiset taiteilijat kolkuttavat taidemaailman ovia

Kehitysvammaisten taiteilijoiden teokset ovat löytäneet tiensä taidemuseoihin, mutta onko kehitysvammaiselle paikka taiteilijoiden ammattikunnassa ja taideinstituutiossa.

Kehitysvammaisten taiteilijoiden esiinmarssi suuren yleisön ja taidemaailman tietoisuuteen alkoi 2000-luvun alussa. Näkyvin tapahtuma oli vuonna 2002 pidetty ”Hännätön kissa” -näyttely Kiasmassa, jossa esiteltiin lieksalaisen taideyhdistyksen Kir-

2004 – Sivusta katsoen -kesä-näyttelyssä.

Taidemaailma on vetänyt reuna-alueilta keskiöön milloin primitiivitaiteen, milloin itseoppineet Ite-taiteilijat, milloin mielisairaiden teokset. Nyt kehitysvammaisten taiteesta on tullut buumi, joka kiinnostaa niin yle-

demaailmalle kauan kaivattua tuoreutta.

”Voivatko kehitysvammaiset siltikään olla ammattitaiteilijoita”, kysyttiin Hyvinkään näyttelyn yhteydessä järjestetyssä seminaarissa.

Itsenäisyys ja instituutiot

Seminaarin puheenjohtaja **Meri-Helga Mantere** luetteli kri-

tistuvat kritiikille, ja hänellä on tuloja taiteen myymisestä tai taideapurahajärjestelmästä.

Valtion taidemuseon kehityspäällikkö **Kaija Kaitavuori** heitti yleisön seasta, että kriteerit voidaan jakaa kahteen osaan. Kaksi ensimmäistä liittyy siihen, että taiteilijan on pystyttävä työskentelemään itsenäisesti. Rahan ansaitseminen ja näytte-

Susanna Hirvosen työn nimi on Omakuva II. Hirvonen tekee taidetta työkeskus Viisarin taidemaalauksen erityisryhmässä Vanajaveden opistossa Hämeenlinnassa, joka aloitti vuoden 2004 alussa.

sikodin taiteilijoiden teoksia.

Tänä vuonna kehitysvammaisten taidetta oli esillä Hyvinkään taidemuseon TAJU

söä, kritikoita kuin galleristeja.

Teosten välittömyys ja aito näivismi ovat tarjonneet viileään älyllisyyteen kyllästyneelle tai-

Kirsikoti teki syksyllä 2003 matkan Italiaan, Toscaanaan. Uudet maisemat ja värit inspiroivat taiteilijoita maalaamaan Etelä-Euroopan tunnelmia. Kirsi Mikkosen teoksen nimi on Meidän talo Italiassa.

teereitä, jotka erottavat ammattitaiteilijan harrastajasta: Ammattilaisella on jatkuvaa taide-tuotantoa, ja hän löytää itsenäisesti teostensa aiheet ja ratkaisut eteen tulleisiin taiteellisiin ongelmiin. Lisäksi ammattitaiteilija osallistuu julkisiin näyttelyihin, joissa teokset al-

lyt taas vaativat taitoa toimia taideinstituution ja taidemaailman rakenteissa.

Tukea taiteilijuuteen

Kehitysvammaisten taiteilijoiden itsenäistä työskentelyä on alettu viime vuosina tukea. Kirsikodin taideyhdistys on toimi-

nut 11 vuoden ajan. Kodin perustaja **Raija Mikkonen** laski, että kolme talon taiteilijoista täyttää kaikki ammattilaisuuden kriteerit.

Nastolassa Kaarisilta ry:n ylläpitämässä Erstan taide- ja toimintakeskuksessa kehitysvammaiset ovat voineet harjoittaa taidetta tavoitteellisesti vuodesta 1987. Viime syksystä lähtien siellä on voinut suorittaa taidealan ammatillisia tutkintoja. Lisäksi muutamilla paikkakunnilla on viikoittain kokoon-tuvia kursseja.

Kehitysvammaisia taiteentekijöitä tukevan Kettuki ry:n puheenjohtaja **Ahti Isomäki** muistutti, että ammattimaisuus on sil-

Marginaaliromanssin harjalla Taide-lehden päätoimittaja **Otso Kantokorpi** usutti Isomäkeä puskemaan keskusta lävitse nyt, kun kehitysvammaisten taiteen buumi on vielä ylimmillään. Taidemaailma on murroksessa, jossa kuva taiteilijasta muuttuu.

”Heroinisti, alkoholia juova valkoinen mies ei ole enää kiinnostava lainkaan. Nyt on menossa marginaaliromanssi, jossa kaikkien muiden taide kiinnostaa taidemaailmaa.”

”Tätä kannattaa käyttää hyväkseen. Kun buumi on ohitse, se on ohitse”, Suomen taide-elämän auktoriteetti latasi.

Galleristi **Kirsti Niemistön**

tysvammaisten tasavertaisesta mukaan ottamisesta taiteilijakollegoille, heidän järjestöilleen, museoille ja galleristeille. Kehitysvammaiset taiteilijat kun eivät itse lähde barrikadeille.

Taidemaailma on sivuseikka

Mitä sitten kehitysvammaainen taiteilija ajattelee taidemaailmasta?

”Kehitysvammaainen taiteilija ei tutki, analysoi eikä ironisoi, ei kommentoi taidehistoriaa eikä kritisoi yhteiskuntaa, ei seuraa taide-elämää, ei lue Taide-lehteä eikä päivälehtien kulttuurisivuja.

tunut **Kari Korhonen** vahvisti Isomäen sanomaa. Korhosella on kehitysvammaainen poika, joka on osallistunut ”normaalihin” taidenäyttelyihin. Työt on jurytetty, hänen teoksensa ovat menneet saman tiukan seulan lävitse kuin muidenkin taiteilijoiden. Silti tämä kuvataiteilija ei lähde mukaan taidemaailman teoretisointeihin. Kysymys on Korhosen mukaan siitä, että hänen poikansa ymmärtää asiat eri tavoin.

”Poikani ei arvostele kapitalismia tai muutakaan ympärillä olevaa. Hän ei kommentoi elä-

Eveliina Narkilahden teoksen nimi on Punainen sommitelma. Taiteilija työskentelee Kaarisillassa.

ti jäänyt marginaaliseksi. Kehitysvammaiset eivät vielä seiso samalla viivalla muiden taiteilijojen haluavien nuorten kanssa. Eriytiskoulutusta on liian vähän.

Järjestö pyrkii rakentamaan myös institutionaalisia kehyksiä. Sen visiona on perustaa pelkäämättä kehitysvammaisten taiteeseen keskittyvä valtakunnallinen taidekeskus. Keskuksen suunnitteluun on jo myönnetty tukea Euroopan sosiaalirahastosta. Paikkakin olisi valmiina Hämeenlinnan Verkatehtaan kulttuurikeskuksessa.

mielestä kehitysvammaiset taiteilijat pitäisi ottaa normaaliksi osaksi taidemaailmaa rikastuttamaan sitä. ”He ovat ryhmä, jolla on etu olla tietämättä kaikkea, mitä normaalit taiteilijat tietävät.”

Toisaalta ammattilaisena heidän asemansa muuttuu epävarmemmaksi. He asettuvat samojen raadollisten lakien alaiseksi kuin kollegansa ja joutuvat kilpailemaan yhteisistä niukoista apurahoista. Tiukkenevasta kilpailusta huolimatta Niemistö säilyttäisi vastuun kehi-

Pii Vaaralan työ on nimeltään Italian naapurin maja. Teoksen tekijä kuuluu Kirsikodin taitelijayhteisöön.

Kehitysvammaainen taiteilija ei pyri olemaan ajankohtainen, mutta juuri nyt kehitysvammaainen taide on ajankohtaisempaa kuin koskaan”, Ahti Isomäki kirjoittaa TAJU 2004 – Sivusta katsoen näyttelyluettelossa.

Seminaariyleisön joukossa is-

määnsä. Hän maalaa elämänsä, siitä mitä hän näkee.”

Minna Tarvainen